

SİNEM GÖKDEMİR ŞAHİN

ITC Entegre Katı Atık Sistemleri Satış Mühendisi

BÜYÜYEN SANAYİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE

Doğada her zaman muhteşem bir denge vardır. İnsan olarak ne kadar doğal kaynakları tüketip işimize gelmeyen kısımları doğaya bıraksak ta o hep kendisini dengeleyerek bizi idare etmeye çalışmaktadır. Ancak yüksek oranda çevreye olumsuz müdahalemiz doğa içinde altından kalkılabilecek bir durum olmaktan çıkmıştır.

İklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik kaybı, çölleşme, ozon tabakasının tahribatı, hava, su ve toprak kirliliği, tehlikeli atıklar, deniz ve okyanus kirliliği gibi küresel çevre sorunlarında ne yazık ki liste uzayıp gitmektedir. Bu sorunlar çevrenin sürdürülebilirliğini tehlikeye atmaktadır. Aslında belirttiğimiz etkilerin nedeninin bizler olduğumuz farkında olsak ta günün sonunda düzeltmeye yönelik atılan adımlar olumsuz etkilerin gerisinde kalmaktadır. Hem birey olarak hem de toplum olarak üzerimize önemli sorumluluklar düşmekle birlikte, en büyük sorumluluk endüstriye yön verenler ve onları denetleyen resmi kurumlarıdır.

Çevreye olumsuz etki noktasında ana bileşenlerden biri de endüstriyel tesislerden kaynaklanan sanayi atıklarıdır. Çevre mevzuatında bir tanımı olmasa da iş ve günlük hayatta sürekli dile getirilen endüstriyel atığı; genel olarak üretim sektöründe tüketilen ya da işlenen hammaddelerden arta kalan, kullanıma uygun olmayan, tüketilemeyen atıklar olarak tanımlayabiliriz.

Özellikle 20. yüzyıl ile birlikte hızlı nüfus artışı ve hızlı tüketim sanayi sektörünün de çeşitlenmesine üretimin hızla artmasına neden olmuştur. Her geçen gün artan üretim beraberinde endüstriyel atıkları

da çeşitlendirmekte ve arttırmaktadır. Tehlikeli nitelikteki endüstriyel atıkların çevreye geri dönüşü olmayan zararlarının olduğu göz ardı edilemez.

Yapılan araştırmalara göre evsel atıklarla birlikte uzaklaştırılan endüstriyel kaynaklı tehlikeli atıkların içinde ağır metaller yüksek miktarda yer alıyor. Bu maddeler bitki ve hayvanlarda birikerek ya da doğrudan insanlara geçerek zehirli ve kanserojen etkiler ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Günümüzde sanayi atıklarının yönetimi ülkemizde etkili bir şekilde çözülememişken önümüzdeki dönemlerde hem nüfus hem de sanayi tesislerinin sayısının artmaya devam edeceği kabulünden hareketle atık problemlerinin de artacağını söyleyebiliriz.

Ülkemizde oluşan sanayi atıklarındaki mevcut durum, ilerleme kaydedilmesine rağmen hâlen çözülmesi gereken problemleri taşımaktadır. Bir problemin çözümündeki en önemli başlangıç noktası o sorunla ilgili sayısal ve gerçek verilerdir.

Elimizde hangi sanayi prosesinden üretim başına, hangi atık türünden ne kadar atık oluştuğuna dair ne yazık ki doğru ve gerçek veri bulunmamaktadır. Aslında teorik hesaplama yapmak zor olmamak ile birlikte bu hesaplamaları yapabilmek için yeterli dokümanlar bulunmaktadır.

Örneğin; ülkemizde döküm sektöründen kaynaklanan döküm kumu atığının oluşum miktarını hesaplayabiliriz. 2018 yılında döküm sektörünün üretimi 1.6 milyon ton kumlu döküm olup literatür, 1 ton başına üretilen dökümlü malzeme

için ortalama yüzde 40-60 atık döküm kumu oluştuğunu söylemektedir. En basit hesap ile 2018 yılında belirtilen üretimden ortalama olarak 800 bin ton döküm kumu oluşması gerekiyordu. Peki oluştu mu?

Bu durumun birçok sanayi atığı içinde geçerli olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Reel olarak elimizde yeterli bilimsel veri, çalışma, rapor vb. birçok doküman bulunmakta olup bu dokümanların en etkili şekilde kullanılarak gerçek değerler üzerinden konuşma vakti gelmiştir. Bu bağlamda yapılan "Atık Beyan Sistemine Denetim Kabiliyeti Kazandırılması ve Atık Yönetiminin İyileştirilmesi Projesi (ABSİS)" ile umut ediyoruz ki artık tahminden öte gerçek verilerin konuşulduğu değerleri önümüze sunacaktır.

Diğer taraftan doğru verilerin önemi kadar atığın doğru yönetilmesi atıkların yönetiminde kullanılacak proseslerin çevreci ve etkin olması, mevcut tesislerin de bu temiz teknolojilere ayak uydurması gerekmektedir.

Şöyle ki, ülkemizde örnekleri bulunan teknolojik ve çevresel açıdan dünyada kendini kanıtlamış yatırım maliyeti yüksek

olsa da en etkili çamur kurutma tesisleri ile, domates serasından bozma çamur kurutma tesislerinin aynı lisansı alabilmelerinin ötesine geçmeliyiz. Bu örnekte olduğu gibi tüm geri kazanım ve bertaraf tesislerinin proseslerinin hem çevre hem adil bir rekabetin sağlanması açısından ülke şartları da göz ardı edilmeden en uygun kriterlerin oluşturulması gerekmektedir.

Buna ek olarak, atık üreticisi de ürettiği atığın sahibi olduğunu bilmeli ve gerektiğinde de bunun için bir maliyet kalemi oluşturmasının zorunluluk olduğunu anlamalıdır. Tabi ki bu anlayışı üreticinin yaklaşımına değil, yasaları uygulayarak karşısına çıkarmamız gerekmektedir. Çevre mevzuatımızda ufak tefek eksikler olsa da uygun bir yasal mevzuat hali hazırda bulunmaktadır. Buradaki en önemli husus denetimlerin adil, bilinçli ve sürekliliği olacak şekilde konusunda uzman kişilerce yapılması adalet ve sürdürülebilir çevre açısından oldukça önemlidir.

Sonuç olarak, vatanını en çok seven görevini en iyi yapandır ilkesi ile herkes üzerine düşen sorumluluğu yerine getirdiği taktirde ülkemiz ve geleceğimiz için temiz yarınları temenniden gerçeğe dönüştürebiliriz.

